

Sygn. akt I KZ 27/21

POSTANOWIENIE

Dnia 26 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk

w sprawie **A. N. (N.)**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 26 sierpnia 2021 r.,

zażalenia prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 19 maja 2021 r., sygn. akt Ko [...], o nieuwzględnieniu wniosku o stwierdzenie nieważności orzeczenia,

p o s t a n o w i ł :

utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Wojskowy Sąd Okręgowy w P. postanowieniem z dnia 19 maja 2021 r., sygn. akt Ko [...], nie uwzględnił wniosku prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej - Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w G. o stwierdzenie nieważności:

1. wyroku b. Sądu Marynarki Wojennej w G. z dnia 30.09.1953 r., sygn. akt Sm [...], w odniesieniu do A. N. /N. s. S., ur. 20.04.1932 r. w P. w części dotyczącej skazania go z art. 29 Dekretu z dnia 13.06.1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa na karę 3 lat i 6 miesięcy więzienia,
2. postanowienia byłego Najwyższego Sądu Wojskowego w W. sygn. akt W 1381/53 z dnia 12.11.1953 r. utrzymującego w mocy w/w wyrok b. Sądu Marynarki Wojennej w G. z dnia 30.09.1953 r., sygn. akt Sm [...], w części dotyczącej skazania A. N. z art. 29 Dekretu z dnia 13.06.1946 r. o

przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa na karę 3 lat i 6 miesięcy więzienia,

3. postanowienia byłego Zgromadzenia Sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego sygn. akt Zg.Og. [...] z dnia 22.02.1956 r. utrzymującego częściowo w mocy wyrok b. Sądu Marynarki Wojennej w G. z dnia 30.09.1953 r., sygn. akt Sm [...], w części dotyczącej skazania A. N. z art. 29 Dekretu z dnia 13.06.1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa na karę 3 lat i 6 miesięcy więzienia;

Zażalenie na to postanowienie złożył prokurator Instytutu Pamięci Narodowej - Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w G. zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść orzeczenia, poprzez błędne uznanie, że A. N. wyrokiem b. Sądu Marynarki Wojennej w G. sygn. akt Sm [...] z dnia 30.09.1953 r. został skazany za czyn z art. 29 Dekretu z dnia 13.06.1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa, który nie był związany z działaniem na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie, a zwłaszcza z akt wyżej wymienionej sprawy SMW w G. wynika, że krytykując ówczesny ustrój i sytuację polityczną w kraju oraz politykę władz komunistycznych, a także postępowanie żołnierzy radzieckich, taką działalność prowadził.

W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie prokuratora nie jest zasadne.

Na wstępie przypomnieć należy, że stosownie do treści art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2018 r., poz. 2099) stwierdzenie nieważności orzeczenia może nastąpić w sytuacji, gdy czyn przypisany osobie skazanej był związany z działalnością tej osoby na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego albo orzeczenie zostało wydane z powodu takiej działalności, orzeczenie wydano za opór przeciwko kolektywizacji wsi oraz obowiązkowym dostawom, lub jeżeli czyn został popełniony

w celu uniknięcia w stosunku do siebie lub innej osoby represji za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Oznacza to, że musi istnieć związek pomiędzy wydanym orzeczeniem a działalnością osoby skazanej na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Okoliczności związane ze skazaniem A. N., poddane łącznej analizie, wynikające z zebranego materiału dowodowego nie wskazują, aby do wydania wyroku w jego sprawie doszło istotnie z powodów wymienionych w powołanej ustawie z dnia 23 lutego 1991 r.

Jak zasadnie wskazał Wojskowy Sąd Okręgowy w P. w sprawie niniejszej nie zostało wykazane, iż czyn za jaki A. N. został skazany z art. 29 Dekretu z dnia 13.06.1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa na karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, wynikał z jego aktywnej działalności przeciw ówczesnie istniejącemu ustrojowi władzy w Polsce, czy choćby za bierne ale jawne wykazywanie sprzeciwu lub nawet niechęci wobec organów tej władzy. W toku postępowania procedujący Sąd zapoznał się zarówno z „historycznymi” aktami sprawy, jak i przesłuchał syna A. N. – L. N. (k. 44 - 46). Żaden z tych dowodów nie pozwolił na bezsporne ustalenie, że zachowanie A. N. wypełniało którąkolwiek z ustawowych przesłanek unieważnienia orzeczenia. Jak wynika z prawidłowo dokonanych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych sama krytyka pewnych aspektów działalności ówczesnej władzy, czy nawet panujących stosunków społeczno-politycznych oraz realizowanych „sojuszy” z innymi państwami, realizowana w zamkniętym ograniczonym gronie osób, które faktycznie nie prowadziły działalności niepodległościowej i nie zmierzały do tego, a spotykały się tylko w celu realizacji prywatnych celów życiowych, nie może być uznana za świadome prowadzenie działalności o charakterze niepodległościowym, bez wykazania że jest realizowana faktycznie w tym celu, a to nie nastąpiło (s. 4 uzasadnienia Sądu *a quo*).

Trafnie także wskazano, że własna ocena wnioskodawcy o represjonowaniu A. N. w związku z jego skazaniem z art. 29 Dekretu z dnia 13.06.1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa jest niewystarczająca dla uznania wyczerpania którejkolwiek z przesłanek wskazanych w art. 1 ust. 1 i 2 cyt. ustawy, gdyż jeśli było to represja, to nastąpiła ona w związku z jego wypowiedziami podczas przygotowań do ucieczki zagranicę, w tym w trakcie

spotkań z osobami, które namawiano do wspólnej ucieczki, a nie za działalność przeciwko ówczesnej władzy. W świetle materiału dowodowego zebranego w rozpoznawanej sprawie takiego powodu działań przedstawianego przez prokuratora nie można było bezkrytycznie zaaprobować, na co słusznie zwrócił uwagę Wojskowy Sąd Okręgowy w P. w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia. Czyn, za który A. N. został skazany i który choć został określony jako podjęty z pobudek skierowanych przeciwko „władzy ludowej”, z powodów wyżej wskazanych nie pozwala na ustalenie, że do skazania doszło na skutek „niepodległościowej” działalności wymienionego. Podzielając argumenty Sądu pierwszej instancji wskazać raz jeszcze należy, że dla uznania, że działanie osoby nosiło znamiona działania przeciwko „władzy ludowej” konieczne jest wykazanie relevantnego związku z „niepodległościowymi” przekonaniami lub działaniami, za które dana osoba została skazana, ażeby stwierdzić istnienie podstaw do uznania wyroku za nieważny (podkreślenie – SN) – (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2019 r., VI KZ 5/19, Legalis nr 1883288).

Ustawa o uznaniu za nieważne orzeczeń (...) ma na celu oddanie sprawiedliwości osobom działającym na rzecz tej niepodległości, a nie danie satysfakcji wszystkim osobom skazanym w latach 1944 - 1989. Szczególny tryb postępowania przewidziany w tej ustawie dotyczy uznania za nieważne orzeczeń skierowanych tylko przeciwko osobom faktycznie działającym na rzecz niepodległości Polski (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 1991 r., I KZP 32/91, OSNKW 1992, z. 3 - 4, poz. 24).

Z tych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.